

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

Tutkimuskatsauksia

2007 | 8

HEIKKI HELIN

Orkestereiden talous 2000–2006

Kuva: Heikki Tuuli

Verkossa

ISSN 1796-7236

ISBN 978-952-223-014-0

LISÄTIETOJA

Heikki Helin

p. (09) 310 78394

sukunimi.etunimi@phnet.fi

Painettu

ISSN 1455-7266

Esipuhe

Kulttuurilaitoksia on tutkittu talouden näkökulmasta hyvin vähän. Erikoistutkija Heikki Helin on vertaillut suurten kaupunkien palvelukustannuksia. Tavallisesti vertailu perustuu Tilastokeskuksen toiminta- ja taloustilaston aineistoihin. Kulttuurilaitosten taloutta ei sen pohjalta kuitenkaan voi vertailla, koska toiminnat on organisoitu eri tavoin.

Helin on aiemmin tarkastellut teattereiden ja orkestereiden taloutta Teatterin tiedotuskeskus ry:n julkaiseman Teatteritilasto ja Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimintakerptomusten tilastotietoja käyttäen (2002, 2003). Ne on laadittu samoilla perusteilla organisaatiomuodosta riippumatta.

Orkestereiden ja teattereiden erikoistilastot mahdollistavat pitkän aikavälin tarkastelun. Tässä Helin tarkastelee orkestereiden taloutta vuosina 2000–2006, mutta laajentaa aikasarjaa eräissä tarkasteluissa vuosiin 1990–2006. Helinin sektorikohtaisissa tilastoissa on mukana kunnan rahoitusosuus. Se ei ilmene kuntien omista asiakirjoista eikä Tilastokeskuksen tilastoista.

Opetus- ja kulttuuritoimen kunnan valtionosuuden määrä saadaan, kun valtionosuuden perusteesta vähennetään kunnan omarahoitusosuus. Teatterit, orkesterit ja museot eivät ole mukana opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden perusteen eikä omarahoitusosuuden laskennassa. Niiden valtionosuus ei kuitenkaan ole ”korvamerkittyä” tuloa ja on siten yleiskatteista. Kun kulttuurilaitosten valtionosuuksia korotetaan vuodelle 2008, on käyty keskustelua miten sen pitäisi heijastua laitosten resursseihin. Kunnissa resursseja tuskin on mahdollista lisätä, koska valtio on vähentänyt rahoitusosuuttaan muissa toiminnoissa. Tilanne on pulmallinen ja tätä keskustelua on käyty ja tullaan käymään edelleen.

Helsingissä joulukuussa 2007

Markus Laine
vs. tutkimusprofessori

1 Johdanto

Tämän kirjoittaja on vertaillut suurten kaupunkien taloutta ja toimintaa 1980-luvulta lähtien. Palvelukustannusten vertailussa on ollut monia vaikeuksia. Kulttuuritoimessa suurimmat ongelmat ovat olleet teattereiden, orkestereiden ja museoiden kohdalla.

Ongelmien taustalla on toimintojen erilainen organisointi. Osa teattereista ja orkestereista on puhtaasti kunnallisia laitoksia, osa on yhdistys-, säätiö- tai yhtiöpohjaisia. Tämän takia niiden toimintaa kuvaavat tiedot ovat hyvin erilaiset Tilastokeskuksen kuntien taloutta kuvaavissa tilastoissa. Näissä kunnan omana hallintokuntana toimivan laitoksen valtionosuudet kirjataan kunnan valtionosuuksiksi, eivätkä ne näy mitenkään teatterin tai orkesterin luvuissa.

Kunnan omissa asiakirjoissa ilmenevät nettokustannukset eivät ole vertailukelpoiset yhtiö-, yhdistys- tai säätiöpohjaisen laitoksen lukujen kanssa. Kunnallisen laitoksen nettokustannuksista puuttuu valtionosuus, mikä on kunnan rahoitusosassa. Ulkopuolisen laitoksen kustannuksista kotikaupungin tilastoissa on vain kunnan osuus. Myös kiinteistökustannuksissa on laitoksen omistuspohjasta johtuvia eroja.

Tilastokeskuksen toiminta- ja taloustilastossa nämä kolme toimintaa (teatteri, orkesteri, museot) yhdistettiin yhdeksi tehtäväluokaksi vuonna 1997. Nyt ne ovat uudelleen eriytyneissä, mutta vertailukelpoisuutta muutos ei paranna. Kulttuurilaitosten kustannuksia ei kuntien taloustilaston lukuja käyttäen voi vertailla.

Vertailun ja kehityksen kuvauksen mahdollistavat Teatterin tiedotuskeskus ry:n julkaisema Teatteritilasto ja Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimintakertomukset. Niistä löytyy suunnilleen samat tiedot 1990-luvun alusta lähtien laitosten organisaatiomuodosta riippumatta.

Tarkkaa tilastojen tutkijaa tietysti jää harmittamaan se, että orkestereiden menot poikkeavat Suomen sinfoniaorkesterit ry:n toimintakertomuksessa kaupunkien omien tilinpäätösten menoista¹. Eroja saattaa aiheuttaa myös se, että tiedot orkestereiden taloudesta kootaan ennen kuin kuntien omat tilinpäätökset ovat valmiit.

Tämä suppea yhteenveto² on jatkoa kirjoittajan aiemmin kokoamille Helsingin kaupungin tietokeskuksen sarjoissa julkaistuille kulttuurilaitosten toimintaa ja taloutta käsitteleville tarkasteluille³.

---

¹Esimerkiksi Lahden kaupungin vuoden 2007 talousarviossa todetaan seuraavasti:

Orkesterin tukirahastosta siirretään vuosittain neljän soittajan toteutuneita palkkausmenoja vastaava kate vähennettynä soittajien palkkaukseen myönnettyllä valtionosuudella orkesterin tuloihin.

²Tämä yhteenvetöön perustana olevat luvut on tallentanut Johannes Helin Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimintakertomuksista.

³Heikki Helin, Teattereiden ja orkestereiden talous ja toiminta vuosina 1990–2000. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2002:8.

Heikki Helin, Orkestereiden talous 1990–2002. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2003:11.

Heikki Helin, Teattereiden talous ja toiminta 1997–2003. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2003:11.

2 Aineiston ongelmista

Kuntien talousarvioissa esitettiin 1970- ja vielä 1980-luvulla meno- ja tulolajit. Kuntien taloushallinnossa on 1970-luvulta lähtien pyritty kiinnittämään päätöksentekijöiden huomio suuriin kokonaisuuksiin yksityiskohtien sijasta. Vuosien kuluessa yksityiskohdat ovatkin vähentyneet. Pelkistetyimmillään kaupunginorkesterin talousarviossa saattoi olla vain kolme lukua: menot, tulot ja nettomenot. Seuranta tapahtui samalla tasolla kuin päätöksenteko. Niinpä monen kaupungin tilinpäätöksestä ei näiden laitosten kohdalta 1990-luvulla löydy kuin kolme edellä mainittua lukua.

Vuoden 1997 jälkeen tilanne on hieman muuttunut. Esimerkiksi Helsingin vuoden 2007 talousarviossa ovat keskeiset meno- ja tulolajit vuosilta 2005–2007 sekä vielä suunnitelmavuosilta 2008 ja 2009. Lisäksi on esitetty toimintakate, poistot ja tilikauden tulos suoritetietojen lisäksi. Tilinpäätöksessä on esitetty tulot, menot, toimintakate, poistot ja tilikauden tulos suoritetietojen lisäksi.

Kirjanpito tapahtuu edelleen yksityiskohtaisella tasolla, mutta vain pieni osa sen tuottamista tiedoista saatetaan luottamushenkilöiden ja tavallisten kuntalaisten tietoon. Helsingin vuoden 2006 tilinpäätöksen talousarvion toteutumisvertailussa on esitetty em. tietojen toteutuminen sekä tietoja konserttien määristä. Mistään ei kuitenkaan ilmene orkesterin saaman valtionosuuden määrää⁴ ja eikä siitä johtuen, paljonko orkesterista lopulta aiheutui kaupungille kustannuksia.

Helsingin kaupunginorkesterin valtionosuuksien määrää ei kerrota orkesterin toimintakertomuksessakaan, vaikka kaikkien konserttien ohjelmisto on esitetty yksityiskohtaisesti. Olettaisi, että orkesterin edun mukaista olisi kertoa sen saama valtionosuuden määrä.

Orkestereiden osalta kuntien asiakirjojen ja Tilastokeskuksen tietojen supistamisen on korvannut Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimintakertomukset. Kehityksen seuraamisen kannalta tilastoissa parasta on niiden luokittelujen pysyvyys. Tiedot ovat säilyneet samassa muodossa ja niiden perusteella voi muodostaa pitemmän ajan kehitystä kuvaavia lukusarjoja.

Tämän tarkastelun lähtökohtana on nimenomaan tavallista pitemmän aikavälin kehityksen hahmottaminen. Ilman Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimintakertomusten tilastotietoja se ei olisi mahdollista. Valitettavasti vuoden 2006 orkesteritiedoissa oli vertailua vaikeuttavia virheitä.

Vertailussa on mukana 10 suurimman kaupungin orkesterit. Vantaan VO ei kuitenkaan ole mukana, koska se poikkeaa muista mm. siksi, ettei sillä ole päätoimisia soittajia. Poikkeavuudesta johtuen sen luvut eivät ole vertailukelpoisia muiden orkestereiden kanssa. Helsingin ja Lahden kaupunginorkestereiden talouden ja toiminnan kehityksestä esitetään luvussa 5 muutamia muita tarkempia kuvioita ja taulukoita.

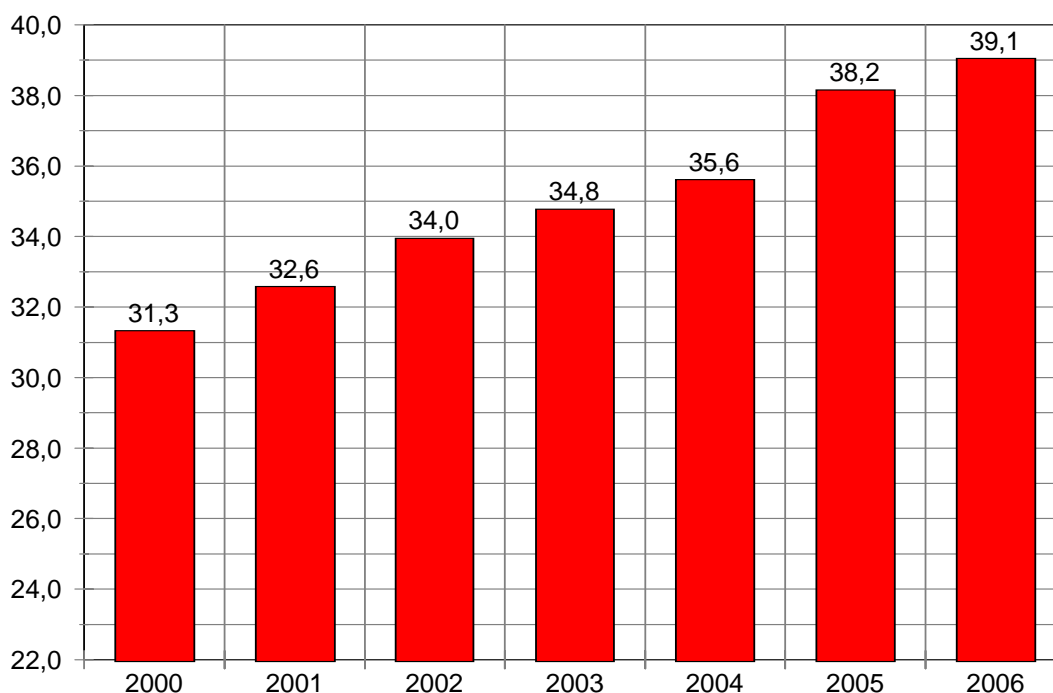
---

⁴Jyväskylä talousarviossa on eritelty tarkasti kaikki kaupungin saamat valtionosuudet ja siitä ilmenee myös orkesterin saama valtionosuus.

3 Orkestereiden menot

Tässä tarkasteltavien 9 orkesterin menot olivat vuonna 2006 yhteensä 39,1 miljoonaa euroa⁵. Menojen kasvu vuosina 2000–2006 oli 24,6 prosenttia. Suurin kasvu oli Tapiola Sinfonietalla ja pienin Lahden kaupunginorkesterilla.

Kuvio 1. Orkestereiden menot vuosina 2000–2006, milj. euroa (ao. vuosien rahanarvo)

Taulukko 1. Orkestereiden kokonaismenojen kehitys 2000–2006 (1000 e)

Kokonaismenot 1 000 e	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Muutos %
Helsingin KO	6 979	7 436	7 120	7 257	7 236	7 823	8 295	18,9
Tampere Filharmonia	4 892	5 078	5 404	5 536	5 868	5 979	6 369	30,2
Turun KO	4 094	4 504	4 605	4 648	4 785	5 953	5 460	33,4
Lahden KO	4 437	4 484	4 709	4 936	4 871	5 120	5 130	15,6
Oulu Sinfonia	2 917	2 824	3 335	3 221	3 196	3 362	3 427	17,5
Kuopion KO	2 464	2 526	2 644	2 620	2 805	3 015	3 138	27,3
Tapiola Sinfonietta	2 301	2 452	2 585	2 764	2 836	2 904	3 145	36,7
Jyväskylä Sinfonia	1 955	1 876	2 022	2 135	2 340	2 371	2 433	24,4
Pori Sinfonietta	1 295	1 401	1 529	1 658	1 679	1 627	1 657	28,0
Yhteensä	31 334	32 581	33 953	34 773	35 615	38 152	39 053	24,6

Orkestereiden menoista henkilöstömenojen osuus on keskimäärin 75–78 prosenttia. Tarkastelujaksolla henkilöstömenot kasvoivat näissä orkestereissa 27,1 prosenttia (liite 1). Suurin kasvu oli Tampere Filharmonialla (37,0 %). Sen soittajien määrän kasvu oli suurin. (liite 4)

⁵Suomen Kansallisoopperan menot ilman kiinteistöjen ylläpitokuluja olivat 43,8 milj. euroa.

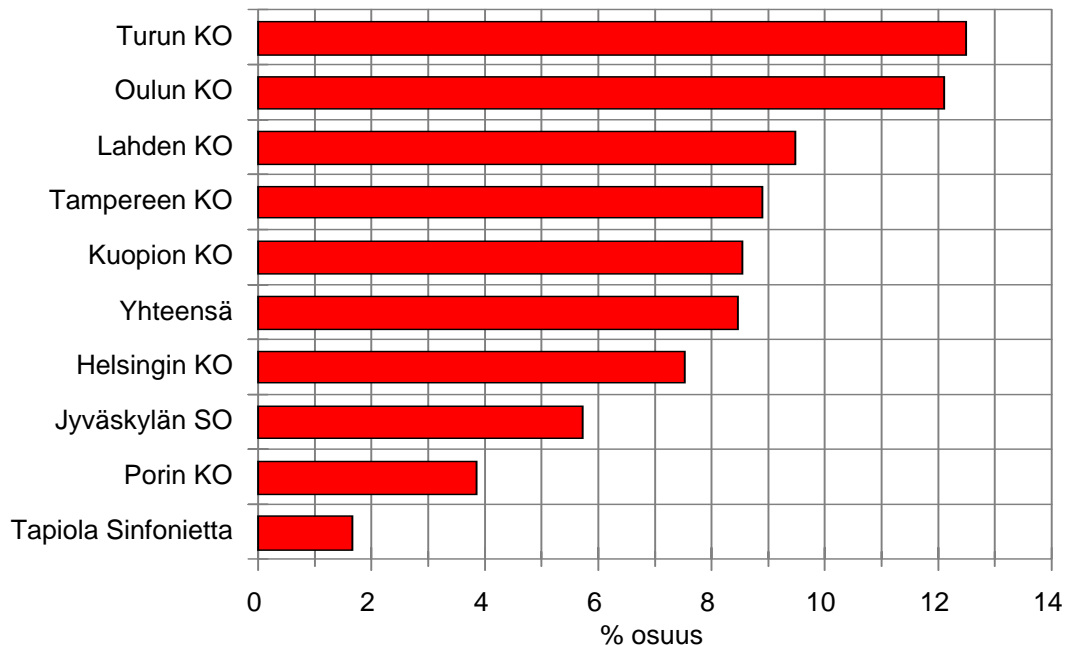
Orkestereiden kiinteistömenot kasvoivat vuosina 2000–2006 vain 8,3 prosenttia. Kiinteistömenoihin liittyykin vertailuongelmia. Kun Turun kaupunginorkesterin kiinteistömenot olivat vuonna 2006 noin 678 000 euroa, Tapiola Sinfoniettan kiinteistömenot olivat hieman alle 51 000 euroa.

Kiinteistömenot olivat keskimäärin 8,3 prosenttia kokonaismenoista. Helsingin Kaupunginorkesterin kiinteistömenot kasvoivat tarkastelukaudella 35 prosenttia. Ne olivat vuonna 2006 kokonaismenoista 7,5 prosenttia.

Taulukko 2. Kiinteistömenot 2000–2006 (1 000 e)

Kiinteistömenot 1 000 e	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Helsingin KO	461	492	531	544	521	565	623
Tampere Filharmonia	439	478	490	518	528	518	564
Turun KO	796	811	635	646	651	673	679
Lahden KO	567	582	534	503	547	465	485
Oulu Sinfonia	344	346	369	388	389	401	413
Kuopion KO	229	229	250	250	256	264	267
Tapiola Sinfonietta	14	14	14	13	29	30	51
Jyväskylä Sinfonia	132	166	134	142	137	149	139
Pori Sinfonietta	49	49	59	61	55	60	63
Yhteensä	3 031	3 168	3 015	3 066	3 114	3 125	3 284

Kuvio 2. Kiinteistömenojen prosenttiosuus kokonaismenoista 2006

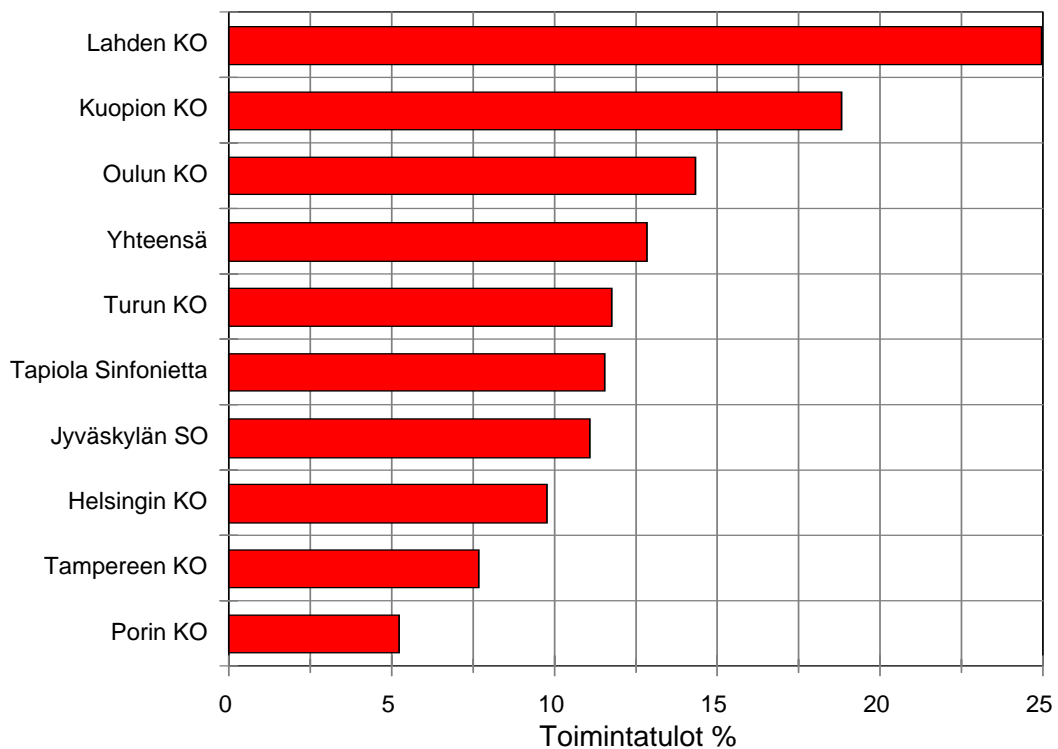
Tarkasteltujen orkestereiden päätoimisten ammattisoittajien määrä kasvoi tarkastelukaudella 30. Yli kolmasosa kasvusta tuli Tampere Filharmonialle. Seuraavaksi eniten kasvoi Lahden ja Oulun orkestereiden soittajien määrät (liite 4).

4 Orkestereiden toiminnan rahoitus

Orkestereiden tulot koostuvat julkisesta rahoituksesta, joka tarkoittaa valtionosuuksia ja kunnan osuutta, sekä toimintatuloista. Nämä taas koostuvat pääasiassa erilaisista pääsymaksutuloista. Eräillä orkestereilla on myös sponsorirahoitusta. Niiden määrä vaihtelee orkestereittain. Eniten omaa rahoista on hankkinut Lahden kaupunginorkesteri. Se pystyi kattamaan menoista lähes neljänneksen toimintatuloillaan. Kuviossa 3 on esitetty toimintatulojen osuus kokonaismenoista.

Toimintatulot ovat kasvaneet noin 22 prosenttia tarkastelukaudella (liite 5).

Kuvio 3. Toimintatulojen %-osuus kokonaistuloista 2006

Orkesterit saavat valtionosuutta henkilötyövuosien mukaan. Henkilötyövuoden hinta on kehittynyt vuosina 2000–2008 taulukon 3 mukaisesti. Vuonna 2008 valtionosuudet kasvavat merkittävästi.

Taulukko 3. Orkestereiden valtionosuudet

	€	kpl	yksikköhinta €
2000	10 789 683	1007	28 959
2001	10 919 123	1007	29 306
2002	11 083 062	1007	29 658
2003	11 315 198	1007	30 073
2004	11 457 292	1011	30 614
2005	11 900 527	1027	31 318
2006	12 257 475	1033	32 070
2007	12 500 100	1033	32 711
2008	15 188 659	1033	39 560

Tarkasteltujen orkestereiden valtionosuus kasvoi vuosina 2000–2006 noin 12 prosenttia. Vuonna 2006 valtionosuudet olivat 19–24 prosenttia menoista. Sen mitä orkesteri ei saa katettua toimintatuloilla ja valtionosuuksilla, sen maksaa orkesterin kotikunta. Tilastossa siitä käytetään nimeä kunnanosuus (kaupungin osuus). Vuonna 2006 se oli 55–72 prosenttia menoista.

Taulukko 4. Valtionosuudet 2000–2006 (milj.)

Valtionosuus	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Muutos %
Helsingin KO	1 404	1 431	1 470	1 491	1 529	1 602	1 602	14,1
Tampere Filharmonia	1 093	1 117	1 152	1 168	1 189	1 189	1 270	16,2
Turun KO	1 146	1 171	1 112	1 124	1 127	1 210	1 210	5,6
Lahden KO	885	895	902	908	948	976	1 004	13,5
Oulu Sinfonia	745	765	787	769	782	831	831	11,4
Kuopion KO	643	629	638	645	657	672	688	7,1
Tapiola Sinfonietta	579	585	594	601	612	626	641	10,7
Jyväskylä Sinfonia	471	477	495	490	498	545	570	20,8
Pori Sinfonietta	386	390	396	402	408	417	427	10,7
Yhteensä	7 352	7 461	7 548	7 598	7 750	8 068	8 242	12,1

Koska valtionosuudet ovat kasvaneet menokasvua vähemmän, on kunnan osuus kasvanut tarkastelujaksolla 2,3 prosenttiyksikköä. Valtionosuus rahoituksessa kaventui vastaavasti 2,1 prosenttiyksikköä.

Taulukko 5. Kaupungin osuus vuosina 2000–2006 (1 000 e)

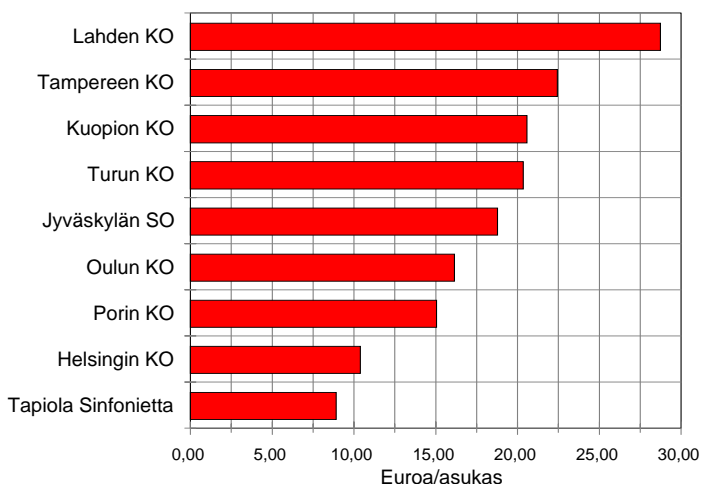
Kaupungin osuus	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Muutos %
Helsingin KO	4 863	5 248	4 763	4 969	4 985	5 375	5 822	19,7
Tampere Filharmonia	3 441	3 551	3 794	4 167	4 167	4 318	4 615	34,1
Turun KO	2 554	3 023	3 121	3 117	3 237	3 195	3 553	39,1
Lahden KO	2 324	2 388	2 426	2 555	2 675	2 806	2 831	21,8
Oulu Sinfonia	1 821	1 727	2 035	2 009	2 042	2 092	2 092	14,8
Kuopion KO	1 461	1 543	1 637	1 681	1 774	1 909	1 861	27,3
Tapiola Sinfonietta	1 400	1 492	1 608	1 680	1 752	1 908	2 083	48,8
Jyväskylä Sinfonia	1 229	1 266	1 304	1 403	1 550	1 561	1 587	29,1
Pori Sinfonietta	829	887	1 035	1 143	1 153	1 129	1 144	38,0
Yhteensä	19 923	21 124	21 722	22 725	23 335	24 292	25 587	28,4

Orkestereiden – kuten teattereidenkin – menojen tai kunnan osuuden suhteuttaminen asukaslukuun antaa aina samanlaisen tuloksen. Orkestereiden koossa ei kovin suuria eroja ole. Mitä enemmän kaupungissa on asukkaita, sitä pienempi on osamäärä eli euromäärä/asukas. Tämän vuoksi Helsingin kaupunginorkesterin ja Tapiola Sinfoniettan näin mitatut menot ovat pienemmät ja Lahden kaupunginorkesterin suurimmat. Luku kuvaa kuitenkin kaupungin asukaskohtaista panostusta orkesteritoimintaan.

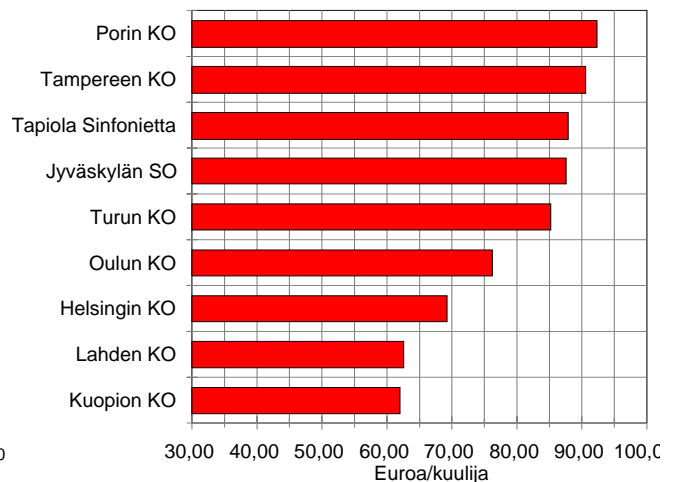
Orkestereiden keskinäisissä vertailuissa kuulijoiden määrään suhteuttaminen antaa toisen näkökulman. Kuopion ja Lahden kaupunkien osuus kuulijaa kohti on pienin.

Kuviot 4 ja 5. Kunnan euroa/asukas ja euroa/kuulija 2006

Kunnan osuus euroa/as.

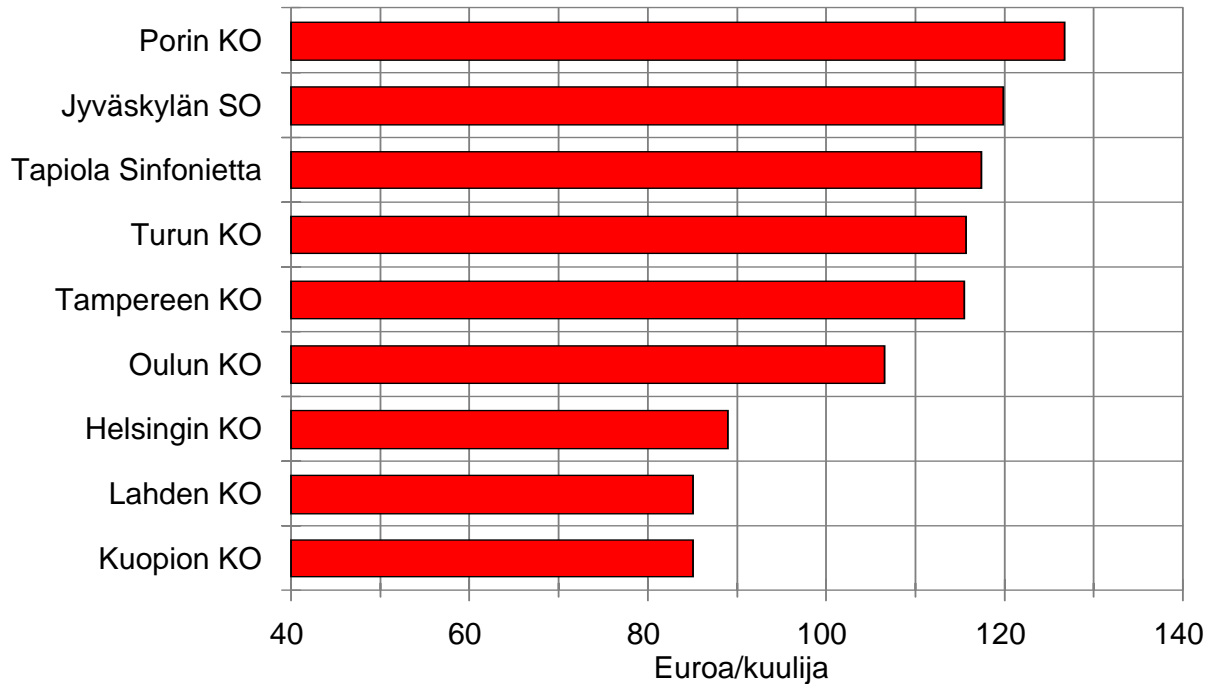

Kunnan osuus euroa/kuulija

Kun lasketaan yhteen kunnan ja valtionosuus, saadaan orkesterien julkinen rahoitus. Kuviossa 6 on esitetty julkinen rahoitus kuulijaa kohti vuonna 2006⁶. Kuvio on samansuuntainen kuin kuvio 5.

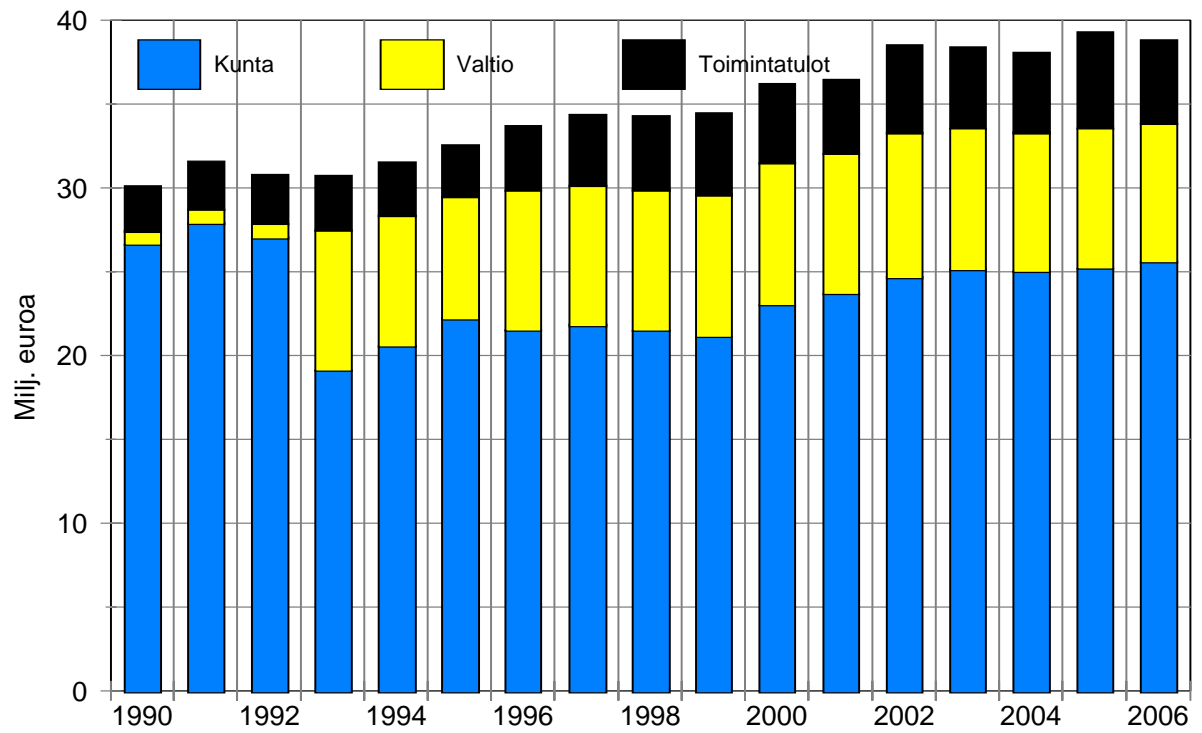
⁶Suomen Kansallisoopperan julkinen tuki kuulijaa kohti on vajaat 160 euroa. Luku saadaan jakamalla julkisen rahoituksen 34 908 760 euroa omien esitysten myytyjen lippujen määrällä 221 235:llä. (Teatteritilastot 2006)

Kuvio 6. Julkinen rahoitus euroa/kuulija 2006

Tähän asti on tarkasteltu vuosien 2000–2006 lukuja ao. vuosien rahanarvon luvuilla. Kuviossa 6 on tarkastelu ulotettu vuoteen 1990 saakka. Rahanarvon muutos on otettu huomioon kunnallistalouden yleisindeksillä. Kuvio havainnollistaa kunnan ja valtion rahoitusosuuksien kehitystä.

Kun vuonna 1993 valtionosuuksia korotettiin merkittävästi, vähensivät kunnat vastavasti rahoitusosuuttaan. 2000-luvulla orkestereiden menot ovat kasvaneet nopeammin kuin valtionosuudet. Tästä johtuen kuntien rahoitusosuus on hieman kasvanut.

Kuvio 7. Tarkastellun 9 orkesterin yhteenlaskettu rahoitus vuosina 1990–2006 (Milj. euroa, vuoden 2006 rahanarvo)

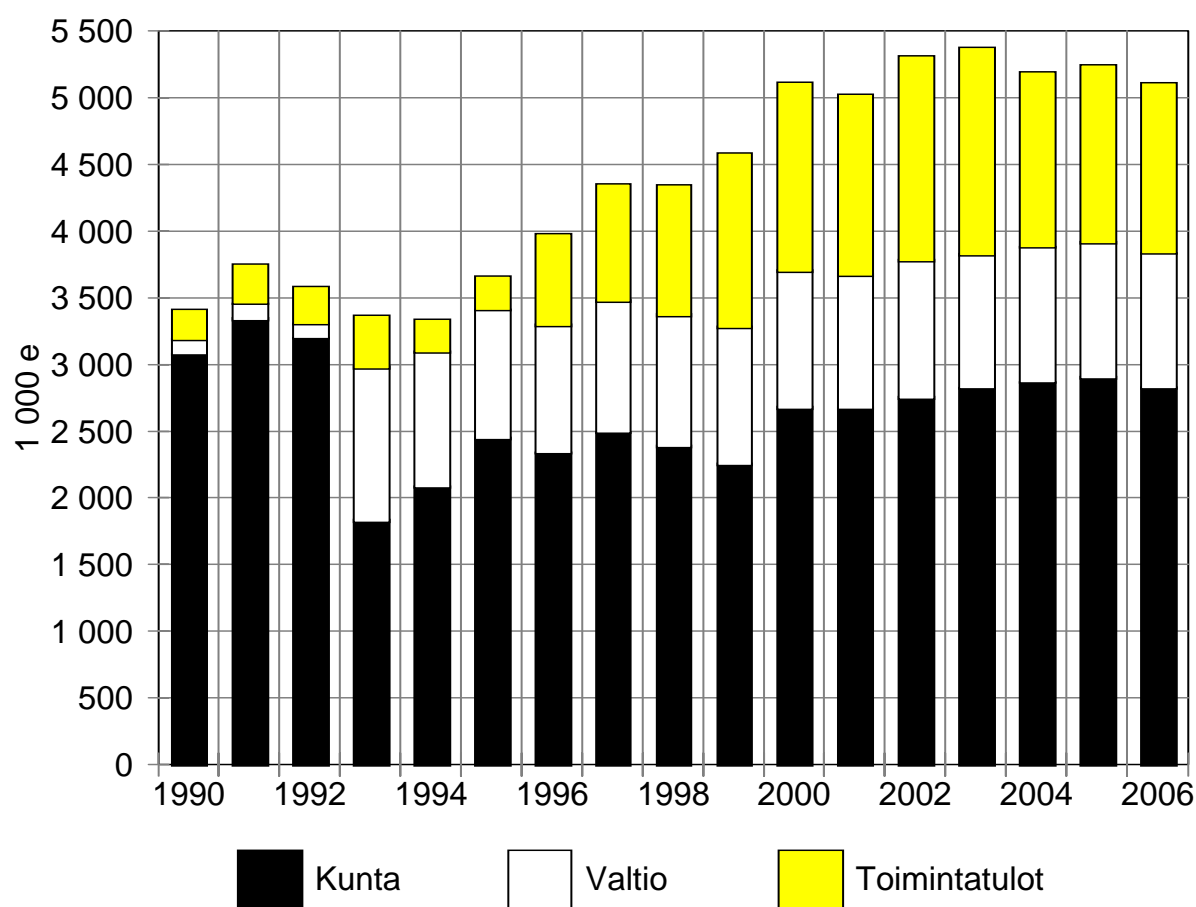

5 Lahden ja Helsingin kaupunginorkesterit

Lahden kaupunginorkesterin kuulijakunta kasvoi voimakkaasti 2000-luvun taitteessa (kuvio 9). Tämän mahdollisti keväällä 2000 valmistunut Sibeliustalo.

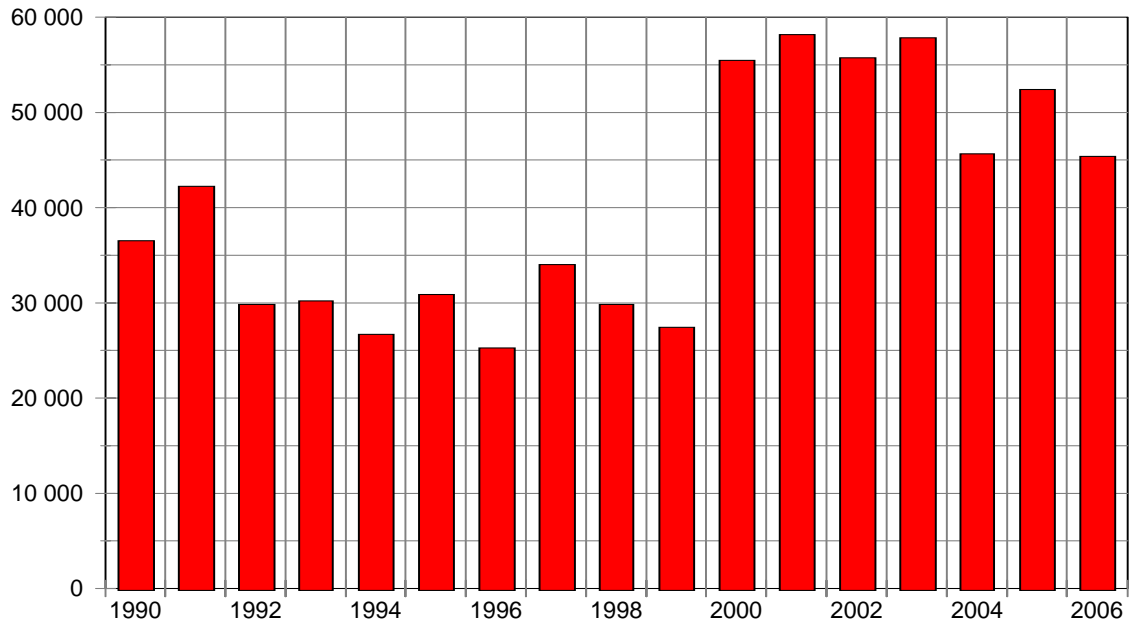
Orkesterin menot ovat kasvaneet, mutta myös sen toimintatulot ovat kasvaneet samassa tahdissa. Lahden kaupunginorkesteri pystyykin kattamaan toimintatuloillaan lähes neljänneksen menoistaan. Tarkastelujen orkestereiden keskiarvo on 12,8 prosenttia.

Kuvio 8. Lahden kaupunginorkesterin toiminnan rahoitus vuosina 1990–2006, 1 000 e (vuoden 2006 rahanarvo)

Vuoden 1993 valtionosuusuudistuksen seurauksena valtionosuus kasvoi. Lama leikkasi kuntien veropohjaa ja kunnat pyrkivät karsimaan menojaan. Vuonna 1993 Lahden kaupunginorkesterin menot vähenivät, valtionosuudet kasvoivat ja kaupungin osuus supistui. Realisesti kaupungin rahoitusosuus oli vuonna 2006 pienempi kuin vuosina 1991 ja 1992. Lahtelaisten saamat palvelut orkesteriltaan ovat kuitenkin kasvaneet ja parantuneet.

Kuvio 9. Lahden kaupunginorkesterin kuulijat omista konserteista kotimaassa vuosina 1990–2006

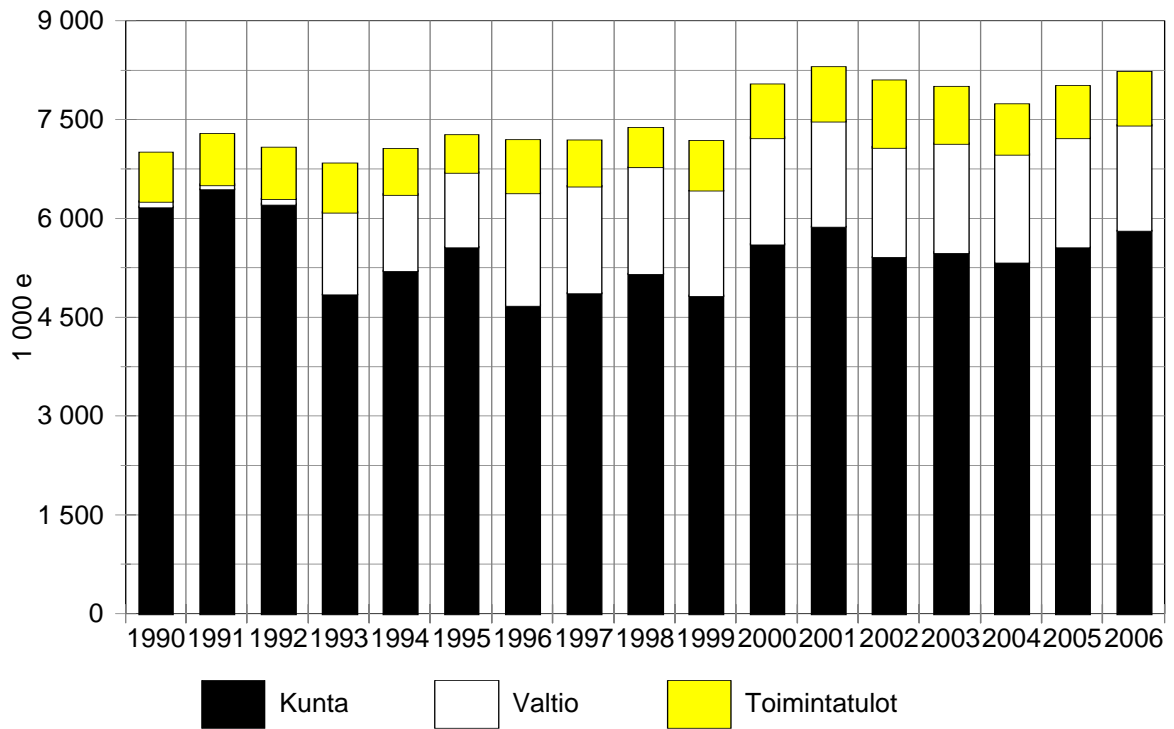

Myös Helsingin kaupunginorkesterin rahoituksen kehitys on ollut samansuuntainen kuin Lahden kaupunginorkesterin. Kaupungin osuus on reaalisesti pienempi kuin ennen lamaa. Orkesterin toimintatulojen osuus Helsingissä on huomattavasti pienempi kuin Lahdessa.

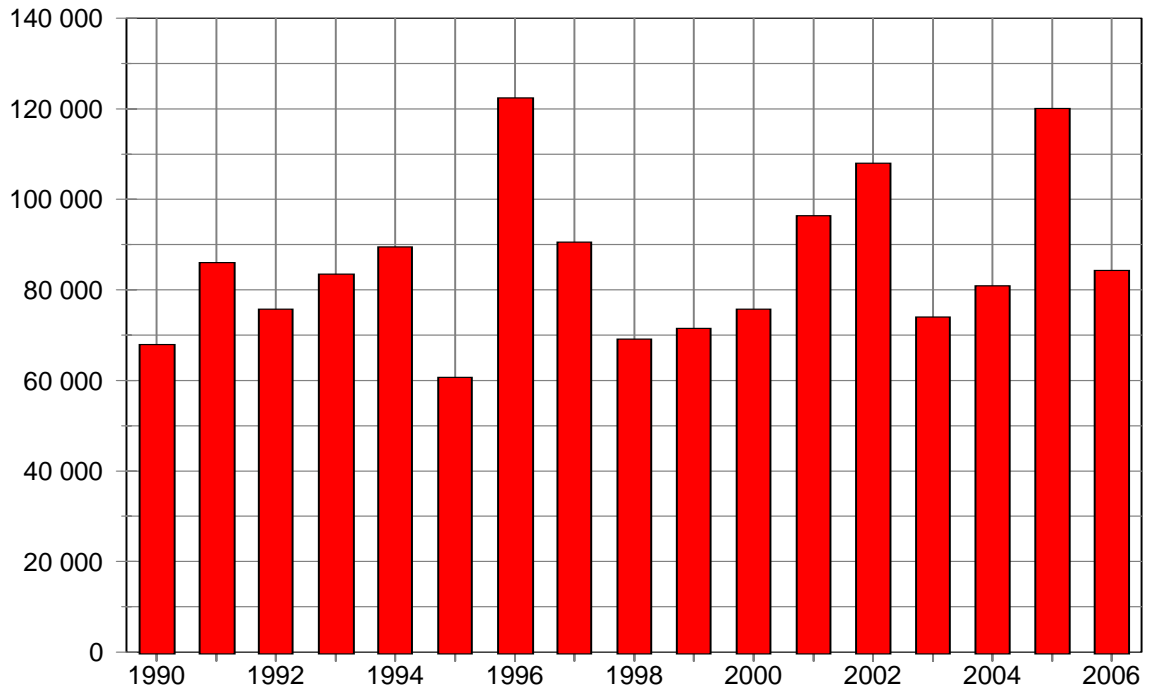
Helsingin kaupunginorkesterin omien konserttien kuulijoiden määrä on vaihdellut vuosittain. Osittain vaihtelu johtuu osittain tilastoinnista⁷ ja järjestettyjen konserttien tyypeistä.

⁷1990-luvulla järjestettiin ulkoilmakonsertteja ja niiden kuulijoiden tilastointi oli karkeampaa kuin tavanomaisen konserttien kuulijoiden tilastointi. Esimerkiksi vuoden 1996 lukuihin sisältyy noin 45 000 ulkoilmakonsertin kuulijaa.

Kuvio 10. Helsingin kaupunginorkesterin toiminnan rahoitus vuosina 1990–2006, 1 000 e (vuoden 2006 rahanarvo)

Kuvio 11. Helsingin kaupunginorkesterin kuulijat omassa konserteissa kotimaassa vuosina 1990–2006

Seuraavan taulukon luvut on poimittu Helsingin kaupungin talousarvioista tilinpäätöstietojen kohdalta. Mukana ovat kaikki kaupunginorkesterin kustannukset. Luvut ovat ao. vuosien rahanarvoissa. Taulukon alimmaisella rivillä oleva valtionosuusien määrä on poimittu orkesteritilastosta.

Taulukko 6. Helsingin kaupunginorkesterin tilinpäätökset 2000–2006

1 000 e	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Myyntitulot	524	454	673	575	522	717	725
Tuet ja avustukset	0	0		0	0	91	66
Vuokratulot	30	31	29	23	23	22	16
Muut tulot	158	281	193	199	177	17	64
Tulot yhteensä	712	766	895	797	722	846	871
Palkat	3 505	3 539	3 699	3 821	4 260	4 276	4 433
Muut henkilöstömenot	1 134	1 105	1 197	1 191	1 281	1 367	1 445
Palvelujen ostot	1 401	1 415	1 285	1 555	1 054	1 356	1 589
Aineet, tarvikkeet ja tavara	92	66	88	78	57	36	58
Vuokrat	501	535	583	598	562	708	703
Muut menot	346	775	233	12	22	99	40
Menot yhteensä	6 979	7 435	7 085	7 256	7 236	7 741	8 267
Toimintakate	-6 267	-6 669	-6 190	-6 459	-6 514	-6 896	-7 397
Poistot	12	19	35	35	30	24	29
Tilikauden tulos	-6 279	-6 688	-6 225	-6 494	-6 544	-6 920	-7 426
Valtionosuus	1 404	1 431	1 470	1 491	1 529	1 602	1 602

6. Orkestereiden vuoden 2006 luvut

Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimintakertomuksessa vuodelta 2006 oli valitettavia virheitä. Ongelmia oli erityisesti Turun ja Helsingin luvuissa. Alla olevaan taulukkoon on merkitty keltaisella sellaiset luvut, jotka olivat tilastossa väärin. Virheiden mahdollisuus tilastojen täytössä kasvaa, kun esitettyjä lukuja ei täsmätä mihinkään. Puutteet paljastuvat kun laskee tulojen ja menojen erotuksen. Useimpien orkestereiden kohdalla sen tulee olla 0.

Taulukko 7. Yhteenveto orkestereiden vuodesta 2006⁸

	Asukas luku 31.12	Kaupungin avustus	Valtion toiminta- avustus	Muu avustus	Julkinen rahoitus	Toiminta- tulot yhteensä	Tulot yhteensä	Tulot-menot
Helsingin KO	564 412	5 822 113	1 601 897	66 000	7 490 010	804 918	8 294 928	0
Tampere Filharmonia	206 330	4 615 246	1 269 651		5 884 897	484 292	6 369 189	0
Turun KO	175 358	3 552 752	1 210 322	56 747	4 819 821	639 903	5 459 724	0
Lahden KO	98 755	2 831 381	1 003 736	16 500	3 851 617	1 278 114	5 129 731	1
Oulu Sinfonia	130 163	2 091 523	830 613		2 922 136	489 746	3 411 882	-14 988
Kuopion KO	90 939	1 860 675	688 222		2 548 897	588 746	3 137 643	0
Tapiola Sinfonietta	234 990	2 083 083	640 759	59 000	2 782 842	362 398	3 145 240	0
Jyväskylä Sinfonia	84 722	1 586 704	569 563	16 279	2 172 546	269 006	2 441 552	9 000
Pori Sinfonietta	76 182	1 143 590	427 172		1 570 762	86 194	1 656 956	0

	Palkkaus- kulut vakinaiset	Palkkaus- kulut tilapäiset	Sosiaali- kustan- nukset	Henkilöstö- menot	Muut käyttö- kustan- nukset	Kiinteistö- kulut	Poistot	Menot yhteensä
Helsingin KO	3 774 946	987 462	1 482 097	6 244 505	1 399 841	622 882	27 700	8 294 928
Tampere Filharmonia	2 862 404	1 132 641	1 130 419	5 125 464	679 260	564 465		6 369 189
Turun KO	2 282 250	745 827	912 168	3 940 245	840 772	678 707		5 459 724
Lahden KO	2 283 808	532 168	890 450	3 706 426	938 674	484 630		5 129 730
Oulu Sinfonia	1 701 858	337 706	594 659	2 634 223	379 714	412 933		3 426 870
Kuopion KO	1 594 846	313 942	552 937	2 461 725	408 450	267 468		3 137 643
Tapiola Sinfonietta	1 719 943	442 364	528 407	2 690 714	403 577	50 949		3 145 240
Jyväskylä Sinfonia	1 252 658	184 166	438 930	1 875 754	418 206	138 592		2 432 552
Pori Sinfonietta	806 434	338 513	315 390	1 460 337	131 540	63 377	1 702	1 656 956

	Kunnan osuus % tuloista	Valtion osuus % tuloista	Kunnan tuki e/as.	Valtion tuki e/as.	Julkinen rahoitus e/kuulija	Päätoimiset ammatti- soittajat	Omat konsertit kotimaassa	Omien konserttien kuulijat
Helsingin KO	70,2	19,3	10,32	2,84	88,09	98	76	84 278
Tampereen KO	72,5	19,9	22,37	6,15	115,34	97	67	51 020
Turun KO	65,1	22,2	20,26	6,90	114,12	74	96	41 736
Lahden KO	55,2	19,6	28,67	10,16	84,49	67	58	45 393
Oulun KO	61,0	24,2	16,07	6,38	106,34	59	46	27 479
Kuopion KO	59,3	21,9	20,46	7,57	84,79	46	67	30 060
Tapiola Sinfonietta	66,2	20,4	8,86	2,73	114,72	41	59	23 744
Jyväskylän SO	65,2	23,4	18,73	6,72	118,76	38	41	18 156
Porin KO	69,0	25,8	15,01	5,61	126,55	29	40	12 412

Sinfoniaorkesterit ry:n tilasto on ainoa orkestereiden taloutta kuvaava tilasto. Sen tietoihin tulee voida luottaa. Tilasto kootaan helmikuussa ennen kuin kuntien tilinpäätökset ovat valmiit. Kuntien tilinpäätökset valmistuvat maaliskuun loppuun mennessä. Laatimisajankohdasta johtuen tilasto voi poiketa orkestereiden virallisista tilinpäätöstiedoista. Tämän takia voisi olla perusteltua tarkistaa tiedot huhtikuussa. Tarkistetut tiedot voisi laittaa excel-tilauksena Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n www-sivuille.

⁸Taulukkoon on merkitty vihertävällä värillä sellaiset sarakkeet, joita varsinaisessa tilastossa ei ole.

7 Yhteenvetävää pohdiskelua

Orkestereiden taloudessa oli 1990-luvulla kaksi merkittävää tapahtumaa. Vuosikymmenen alun laman takia menoja pyrittiin leikkaamaan. Toinen merkittävä muutos oli vuonna 1993 käyttöön otettu valtionosuusjärjestelmä. Henkilötyövuosiin perustuva järjestelmä lisäsi merkittävästi kulttuurilaitosten valtionosuuksia. Kaupungit kuitenkin vähensivät omaa rahoitusosuuttaan orkestereiden rahoituksessa suunnilleen vastaavalla määrällä, koska kaupunkien saamat valtionosuudet kokonaisuudessaan eivät kasvaneet. Orkestereiden resurssit eivät siis uudistuksen ansiosta lisääntyneet.

Kulttuurilaitosten valtionosuudet kasvavat myös vuonna 2008⁹. Kulttuurilaitoksissa on oltu huolestuneita siitä, että valtionosuuksien lisäys ei lisää niiden käytössä olevia resursseja. Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin esitti ministeriön tiedotteessa toivomuksensa:

– Opetusministeriö toivoo, että kulttuurilaitosten ylläpitäjät siirtäisivät valtion kulttuurimäärärahoista osoitetun lisäpanostuksen museoiden, orkestereiden ja teattereiden toimintaan. Tämä mahdollistaisi sen, että valtio yhteistyössä ylläpitäjien kanssa voisi pitkäjänteisesti ja tehokkaasti kehittää kulttuuripalveluita ja turvata niiden laadun ja saatavuuden tasapuolisesti koko maassa.

Tässä tarkastelussa on käynyt ilmi, että jostain syystä orkestereiden omissa asiakirjoissa (talousarvio, tilinpäätös, toimintakertomus) harvoin esitetään tieto valtionosuuksien määrästä. Ilmeisesti nyt käy samalla tavalla kuin vuonna 1993. Kunnilla ei ole mahdollisuuksia lisätä kulttuurilaitosten resursseja, koska valtio on vähentänyt omaa osuuttaan muiden toimintojen rahoituksessa ja kiristänyt kuntataloutta vuosittain muilla tavoin¹⁰. Valtio on karkeistaen siirtänyt valtionosuuksia kunnan toisesta taskusta toiseen.

Tässä tarkastelussa on sivuttu tilastoinnin ongelmia. Kulttuurilaitosten taloutta ja toimintaa ei voi arvioida Tilastokeskuksen Kuntien talous -tilaston pohjalta. Mitä yksityiskohtaisemmaksi sitä kehitetään, sitä varmemmin sen pohjalta tehtävät johtopäätökset ovat vääriä.

---

⁹Opetusministeriö tiedote (26.10.2007), Teattereiden ja orkestereiden valtionosuudet ja avustukset jaettu:

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin on vahvistanut teattereiden ja orkestereiden valtionosuudet sekä harkinnanvaraiset avustukset ensi vuodelle. Orkestereille osoitettiin valtionosuutta yhteensä 15 174 203 euroa. Kasvua on noin 2 671 732 euroa. Lisäksi ministeri myönsi orkestereille harkinnanvaraisia avustuksia yhteensä 293 000 euroa valtakunnalliseen ja alueelliseen toimintaan sekä kehittämishankkeisiin. Yksikköhinnan korotus teattereilla, orkestereilla ja museoilla on vuodelle 2008 noin 24 %. Tämä johtuu käynnissä olevasta valtionosuusuudistuksesta, joka tuo taide- ja kulttuurilaitoksille vuoteen 2010 mennessä noin 50 miljoonaa euroa lisää.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta. (HE 45/2007),

¹⁰Taidelaitosten valtionosuuksiin yli 20 prosentin korotus. Teatterit, orkesterit ja museot pelkäävät kuntien nielevän luvatut lisämiljoonat. Turun Sanomat 6.10.2007.

Valtion lisärahoitus voisi helpottaa myös Luostarinmäen käsityöläismuseon ahdinkoa. Kuntien syytä noudattaa valtion kulttuuritahtoa. TS 28.10.2007

Valtion taidelaitoksille jakamat lisärahat hupenevat kuntien muihin menoihin. Helsingin Sanomat 2.22.2007.

Työryhmä seuraamaan valtionosuusuudistuksen toteutumista. Ministeriö haluaa varmistaa lisämiljoonien menon taidelaitoksille. TS 1.12.2007

Niinpä ainoa kohtuullisen vertailukelpoinen tietolähde orkesterien taloudesta on Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimintakertomus. Tämä korostaa näiden toimintakertomusten tarpeellisuutta. Samalla se asettaa vaatimuksia tilastojen tietojen oikeellisuudelle. Koska orkesteritiedot kootaan ennen kuntien tilinpäätösten valmistumista, lisää se tietojen virhemahdollisuutta. Mikäli Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimintakertomus edellyttää nykyistä aikataulua, voisi orkestereiden taloustiedot tarkistaa myöhemmin ja laittaa tarkistetut tiedot yhdistyksen [www-sivuille](#).

Kaupunkien talouden kiristyessä taloudelliset näkökulmat korostuvat myös kulttuurilaitoksissa. Tämä merkitsee sitä, että taloutta kuvaavaan tietoon tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Ei liene vaikea ennustaa, että lähivuosina kulttuurilaitosten ainoa mahdollisuus kasvattaa menojaan on hankkia vastaava tulolisäys. Sinfoniaorkestereista oman ja ulkopuolisen rahoituksen hankinnassa Lahden kaupungin-orkesteri on onnistunut muita huomattavasti paremmin.

Liite 1. Henkilöstömenot 2000–2006 (1 000 e)

Henkilöstömenot	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Muutos %
Helsingin KO	5 257	5 442	5 591	5 763	5 994	6 230	6 245	18,8
Tampere Filharmonia	3 741	3 924	4 002	4 141	4 554	4 819	5 125	37,0
Turun KO	2 956	3 198	3 475	3 382	3 290	4 208	3 940	33,3
Lahden KO	3 083	3 175	3 350	3 377	3 553	3 674	3 706	20,2
Oulu Sinfonia	2 207	2 163	2 459	2 503	2 531	2 683	2 634	19,4
Kuopion KO	1 917	1 950	2 037	2 088	2 214	2 388	2 462	28,4
Tapiola Sinfonietta	2 013	2 126	2 169	2 380	2 530	2 514	2 691	33,7
Jyväskylä Sinfonia	1 446	1 461	1 503	1 623	1 826	1 890	1 876	29,8
Pori Sinfonietta	1 083	1 161	1 174	1 343	1 350	1 329	1 460	34,8
Yhteensä	23 701	24 599	25 760	26 600	27 842	29 736	30 139	27,2

Liite 2. Valtionosuus euroa/asukas 2000–2006

Valtionosuus e/as.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Helsingin KO	2,52	2,55	2,63	2,67	2,74	2,86	2,84
Tampere Filharmonia	5,59	5,64	5,77	5,81	5,86	5,82	6,15
Turun KO	6,64	6,74	6,37	6,42	6,45	6,92	6,90
Lahden KO	9,13	9,17	9,21	9,24	9,65	9,92	10,16
Oulu Sinfonia	6,18	6,21	6,32	6,11	6,14	6,44	6,38
Kuopion KO	7,42	7,26	7,27	7,31	7,43	7,41	7,57
Tapiola Sinfonietta	2,71	2,70	6,11	5,94	5,96	6,45	6,72
Jyväskylä Sinfonia	5,97	5,94	2,68	2,68	2,69	2,71	2,73
Pori Sinfonietta	5,07	5,14	5,22	5,27	5,35	5,48	5,61

Liite 3. Kaupungin osuus euroa/asukas 2000–2006

Kaupungin tuki e/as.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Helsingin KO	8,74	9,37	8,51	8,88	8,92	9,58	10,32
Tampere Filharmonia	17,60	17,94	18,98	19,86	20,54	21,14	22,37
Turun KO	14,79	17,39	17,90	17,81	18,52	18,27	20,26
Lahden KO	23,98	24,47	24,76	26,01	27,22	28,51	28,67
Oulu Sinfonia	15,09	14,01	16,33	16,29	16,05	16,23	16,07
Kuopion KO	16,86	17,80	18,65	19,05	20,06	21,05	20,46
Tapiola Sinfonietta	6,56	6,88	7,26	7,49	7,70	8,25	8,86
Jyväskylä Sinfonia	15,57	15,75	16,07	17,03	18,54	18,49	18,73
Pori Sinfonietta	10,90	11,68	13,64	15,00	15,14	14,83	15,01

Liite 4. Päätoimiset ammattisoittajat 2000–2006

Päätoimiset ammattisoittajat	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Muutos
Helsingin KO	98	98	98	98	98	98	98	0
Tampere Filharmonia	86	89	92	93	95	97	97	11
Turun KO	74	74	74	74	74	74	74	0
Lahden KO	59	63	63	63	53	67	67	8
Oulu Sinfonia	53	55	57	59	59	59	59	6
Kuopion KO	46	45	46	46	46	46	46	0
Tapiola Sinfonietta	40	40	41	41	41	41	41	1
Jyväskylä Sinfonia	35	35	37	37	38	38	38	3
Pori Sinfonietta	28	28	28	28	28	29	29	1
Yhteensä	519	527	536	539	532	549	549	30

Liite 5. Toimintatulot 2000–2006 (1 000 e)

Toimintatulot 1 000 e	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Muutos %
Helsingin KO	692	728	886	777	707	755	805	16,4
Tampere Filharmonia	352	410	440	375	511	471	484	37,7
Turun KO	394	305	369	365	420	1 529	640	62,5
Lahden KO	1 220	1 201	1 343	1 394	1 220	1 278	1 278	4,7
Oulu Sinfonia	436	332	513	400	370	374	490	12,4
Kuopion KO	360	354	368	294	374	434	589	63,5
Tapiola Sinfonietta	296	367	372	449	465	370	362	22,4
Jyväskylä Sinfonia	244	142	207	232	251	237	269	10,3
Pori Sinfonietta	80	123	98	113	118	81	86	7,3
Yhteensä	4 074	3 963	4 596	4 400	4 436	5 529	5 003	22,8